

Lees- en reflectie vragen per college.

Deze vragen zijn bedoeld als ondersteuning bij het lezen van de tekst. Deze vragen behandelen we niet in het werkcollege, tenzij iemand ze inbrengt omdat hij of zij daar graag met anderen over wil spreken.

College 1

1. Waarom wordt het kwaad gekoppeld aan het drama van de menselijke vrijheid? (Inleiding)
2. "In de Griekse mythologie zijn de mensen aan hun oorsprong ontsprongen zoals je de dans ontspringt, maar ze zijn er ook nog in andere zin aan 'ontsprongen'; ze dragen hem met zich mee en zijn er zelf weer de oorzaak van." dit schrijft Safranski op blz. 16. Wat bedoelt hij en is er iets vergelijkbaars aan de hand in het Genesis verhaal van Adam en Eva?
3. De meeste filosofen kenmerken zich door een duidelijk antwoord op de volgende vragen;
 - a. Is het kwaad (uiteindelijk) sterker dan het goed in de wereld? Ja/nee
 - b. Is er een bepaalde hoeveelheid kwaad toegestaan om iets goeds te bereiken? Ja/nee

Bepaal uw (voorlopig) antwoord en probeer er een voorbeeld bij te bedenken.

College 2

1. "Transcendentie is de modern-filosofische en gesecculariseerde benaming voor de plek waarop leven en denken van de mens zijn gericht en waar hij thuis kan komen."(blz. 47) Volgens Safranski is die plek nu leeg. Wat bedoelt hij daarmee?
2. 'Schelling is niet tegen de triomf van de empirische wetenschappen', schrijft Safranski op blz. 59. Toch wordt met de wetenschappelijke vooruitgang volgens Schelling een potentieel kwaad wakker. Welk kwaad is dat?
3. Schelling en ook vele andere filosofen stellen dat de mens een andere verhouding tot het goed en kwaad heeft dan de dieren. Hoe ziet u dat zelf ?

College 3

1. Volgens Schopenhauer is er sprake van een blinde levenswil. Hij kiest uiteindelijk voor esthetische distantie. Ziet u dat ook als een goede manier om met het kwaad om te gaan en waarom wel of niet? (Blz. 78)

2. Augustinus stelt dat de mens niet in de instituties van de kerk terecht komt omdat hij goed is maar dat de instituties de mens in staat stellen om het goede te cultiveren. Hoe schat u deze 'tent op aarde' in? (blz. 81)
3. Waarom heeft volgens Gehlen de mens niet genoeg aan zichzelf om goed en kwaad te onderscheiden? (o.a. op blz85)
4. Waarom of waardoor komt Gehlen uiteindelijk uit bij een ascetische soevereiniteit? En wat bedoelt hij daar mee?

College 4

1. Wat maakt volgens Hobbes de mens zo gevaarlijk, zijn driften of zijn denken? (blz. 94)
2. Er is een verschil tussen de moraal die we voor onszelf gebruiken en de moraal voor de anderen. Plato vindt daarom dat de wachters bij uitstek filosofisch moeten denken. (104) Wat bedoelde hij daarmee en hoe ziet u zelf het die verschillende moralen?
3. Kant ziet de republiek, de wereldhandel en de openbaarheid als vreedestichtende elementen. Hoe bedoelde hij dat en hoe heeft zich dat vandaag de dag ontwikkeld?

College 5

1. Rousseau vindt dat we middels zelfkennis niet tot onszelf komen, toch vindt hij dat de mens zichzelf als uitgangspunt moet nemen om het goede van het kwade te onderscheiden. Hoe ziet hij dat voor zich? (blz. 128 e.v.)
2. Welke bijdrage ziet Rousseau in de Volonté général en het sociaal contract? Welke voor- en nadelen zie je zelf aan deze inperking van het kwaad?
3. Welk verschil maakt het of we spreken over 'de mens' of over 'mensen'? (Blz. 142 e.v.)
4. Wat zou de rol van tolerantie in jouw opvatting moeten zijn in een goede maatschappij? (o.a. blz. 152)

College 6

1. Waarom zou je kunnen zeggen dat de bodem van het nihilisme bij Kant gelegd wordt? (blz. 157/158)
2. Toch is Kant optimistisch over de mens. Het goede overheerst. Waaruit bestaat het kwaad volgens Kant? (159)
3. Safranski noemt de Sade de tegenhanger van Kant. Waarom? (Blz. 160)
4. Wat verandert er in de positie ten opzichte van het kwaad tussen de esthetica van de verschrikking van de avant-garde van de 19de eeuw en de ervaringen die Conrad, Camus en Sartre beschrijven? (176 e.v.)
5. De kunst heeft als probleem dat ze haar nut niet kan uitleggen. Is er ook een kwaad te vinden in de vraag naar het nut maken van de esthetiek? (blz. 189)

College 7

1. Kunst raakt verbonden met het goede, schrijft Safranski op blz. 191. Op welk verschillende manieren krijgt dat vorm? Welk verband zie je zelf tussen het goede en de kunst?

2. Wat is het verschil tussen het hartstochtelijke en het vuige kwaadaardige bij Bataille? (201)
3. “Religies worden geïnterpreteerd als oogkleppen voor het genadeloze gezicht van de natuur.” (blz. 203) wat bedoelt Safranski hier en welk effect heeft het op het moderne denken over het kwaad?
4. Is het denken de oplossing of de oorzaak van het kwaad? (blz. 207-210)
5. Waarom is het ‘God is dood’ het begin van het nihilisme (blz. 214)

College 8

1. Wat is het probleem van het demonische waardoor het zoveel macht krijgt volgens Goethe? (blz. 221)
2. Safranski beschrijft dat Hitler geen gek was, maar een strakke logica hanteerde. Hoe kan juist dat leiden tot gruwelijk kwaad?
3. Wat was de rol van het wetenschappelijke denken in biologische en historische wetmatigheden m.b.t. acceptatie van een denkwijze als die van Hitler?
4. Safranski zegt dat er deels wel, maar deels ook geen sprake is van een banaliteit van het kwaad zoals Arendt dat beschreven heeft. Hoe bedoelt hij dat? (blz. 235)
5. “Als je voor de menselijke waardigheid kunt kiezen, kun je er ook tegen kiezen. “ (blz. 239) wat wordt hier bedoeld?
6. “Maar sindsdien kunnen we ook bevroeden wat de ‘dood van God’ eigenlijk betekent. “, schrijft Safranski op blz. 240. Waarom is de dood van God hierin zo belangrijk volgens hem en ziet u dat zelf – ongeacht of u in God gelooft of niet- ook als zo problematisch?

College 9

1. De aan of afwezigheid van een goede God is het verschil tussen de grootinquisiteur van Dostojevski en Job. Zou Job dan ook een antwoord kunnen bieden om aan het kwaad te ontkomen voor degenen die niet in God geloven?
2. Goethes Faust zoekt de weg niet in de metafysica maar in de fysica. Op welke wijze moet hij zich daar met het kwaad uitzetten en wat is zijn oplossing?
3. Safranski eindigt met het riskante van de menselijke vrijheid. Hij stelt dat we daarin op iets moet vertrouwen. Waar komt volgens u dat concept van het goede, (de lichtkegel noemt Safranski het op blz. 274) vandaan?